nahävitajad«; algupärastest: Tammsaare »Juuditi«, Milli Mallikase »Demobiliseeritud perekonnaisa« j. t. Tähtsamad L.-i mängitud osad on: Othello, Hamlet, Karl Moor, Hlestakov, Figaro, Robespierre (»Dantonis«), Piibeleht (Ed. Wilde «Pisuhännas«), Jaan (A. Kitzbergi »Püve talus«), Olovernes (Tammsaare »Juuditis«), Leo Saalep (Ed. Wilde »Tabamata imes«), Simson (Raudsepa »Kohtumõistja Simsonis«). Tema ampluaa püsib nimetatud osade piirides. Iseäranis tugev on L. dramaatiliste elamuste väljendamises miimika ja häälenüansside abil. *E. H.*

LAUW, Woldemar Johann v., major, Balti tööstuse arendaja vanemail ajul, sünd. nov. (?) 1712. Osa võttes Türgi sõjast sai L. haavata Očakovi piiramisel (1737) ja vabanes teenistusest. Oma äia Heinrich Ficki surma järel päris ta a. 1750 Põltsamaa mõisa (200 000 rbl. väärtuses). Aa. 1764–82 vältel asutas ta rea vabrikuid, millede tegevusvõime ületas kõik senise Liivimaa produktsiooni vastavail aladel. Asutatud vabrikud olid: vasetagumis-koda, tärklisevabrik, nahaparkimiskoda, klaasivabrikud, portselanmanufaktuur, peeglivabrik. Valitsuse toetus võimaldas elustada mainitud ettevõtete tegevust; välismaalt kutsuti spetsialistid ametisse; Põltsamaa muutus L.-i tegevuse mõjul Liivimaa tööstuse keskkohaks. Seni täiesti häviv alev elas üle oma õitsengu, võlgnedes tänu üksnes tööstuslikule tõusule. Elanikkude arv tõusis 500-ni; tekkis uuesti Uus-Põltsamaa alevik. L.-i vilgas vaim väljendus ka teistel aladel: Põltsamaa loss ehitati uuesti üles (1760) ja seal tekkis prantsuse eeskujul jäljendatud »hoovielu«. Sealjuures ei olnud L. küllalt praktiline ärimees ja tema suurejoonelised ettevõtted ei vastanud ta varanduslikule seisukorrale. 1785. a. oli jõutud juba pankrotini, mis põhjusel ta mõisad pidid oksitama. L. suri 15. II 1786; ühes temaga varises hauda ka Põltsamaa tööstus, kõigist neist ettevõtteist tekkis viimati ainult peeglivabrik Catharina-Lisette. — L.-i asutatud oli ka Põltsamaa apteek ja haigla; viimase juhatajaks kutsus L. dr. P. E. Wilde (vt.) Riiast, kes siin trükikoja ja esimese eestikeelse arstlik-tervishoiulise ajakirja asutas. Trükikoda läks a. 1770 ostu teel L.-ile.

F. Amelung, Studien zur Gesch. Oberpahlens u. seiner industriellen Blütezeit (1892). A. Feuereisen, Der Buchdrucker M. G. Grenzius u. die Begründung d. »Dörptsch. Ztg.« (Verh. GEG XXI, 1). *G. R.*

LAVROVSKI, Nikolai, venestamisajajärgu tegelane, sünd. 21. XI 1825, õppis vaimulikus seminaris ja kõrgemas pedagoogika-instituudis, oli Harkovi ülikooli professor vene keele ja kirjanduse alal, 1875—83 Nježini ajaloo-keeleteaduse instituudi direktor ning 1883—90 Varssavi ülikooli professor ja rektor; nimetati 1890. a. Riia õppekonna kuraatoriks, kellena pidi jätkama suurema energiaga oma eelkäija Kapustini (vt.) alatud Läänemeremaade koolide venestamist. Põhjapanevad seaduseandlikud korraldused olid juba tehtud, kui L. Riiga jõudis; tema ülesandeks sai »reformid« täielikult ellu viia. L. täitis lootusi, mis tema peale pandi. Kuna Kapustin ikkagi veel teataval määral arvestas kohalikke olusid, vaatas L. oma tegevusala peale ainult Sise-Venemaal omandatud ja Poolamaa venestamistööl valminud pilguga ning nägi oma ülesannet võimalikult kiires kooli- ning haridusasja rakendamises piirimaade Vene sisemaaga ühtesulatamise teenistusse. Tartu ülikoolis oli L.-l venestamispolitika teostamisel otseseks abiliseks samuti Varssavist 1892. a. ületoodud rektor Budilovič (vt.). 1893. a. alul pani L. haridusministrile ette vene keel terves ülikoolis ilma erandita õppekeelena tarvitusele võtta, milline algatus heaks kiideti, väljaarvatud usuteaduskond, kus saksa keel õppekeeleks jäeti. Eesti rahvuslikkude püüete vastu ilmutas L. täielikku hoolimatust, mis väljendus juba tema ametiaja esimesil nädalail, kui L. keeldus tunnustamast Eesti üliõpilaste püüdeid omandada üheõigust saksa ning läti üliõpilastega (korp. »Frat. Viliensise« asutamisel 1890). Kesk- ja rahvakoolis teostas L. üldist venestamis-eeskava siia-toodud samamõtteliste õppekonna inspektorite, rahvakoolide direktorite ning inspektorite kaudu. Rahvakoolis tõsteti vene keele tundide arv alamal astmel 8 ning ülemal 7 nädalatunni peale, kuna emakeele jaoks igas klassis ainult 5 nädalatundi jäeti (1891), kirjutati ette, missuguseid õpperaamatuid tuleb koolis tarvitada, anti käsk asutada rahvakoolide juurde raamatukogud ainult venekeeliste raamatutega. Varssi arvati lapsed vene keele oskuses juba niikaugele jõudnud olevat, et vallakooli-õpilastelegi väeteenistuse lühendamise eksami õiendamist võimaldati (1894). 1895. a. anti käsk vene keelt õpetada n. n. naturaal-meetodi järgi, s. o. ilma emakeele abita, millist eeskirja aasta-aastast ikka suurema käredusega korrati. Rahvakooli tõstmisele sihitud võtteist on mainida eeskiri kooli aega pikendada võimaluse korral 4 talveni, kehaliste karistuste keeld, koolist puudujate karistamise nõudmine, aiatöö soovitamine koolidele. Et aga eeskirjade andjad kohalikke olusid ning iseärasusi ei tunnud ega tahtnudki arvestada, jäid need algatused suurelt osalt ainult paberile. Rahvakooli reformimise tagajärg oli mõnes suhtes üllatav: kirjaoskamatute arv, keda eestlaste hulgas 1881. a. loeti 2%, tõusis hiljemini, juba 1890-dail aa., tunduvalt. — L. suri Lõuna-